

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za član-
ne izvod po Din 1.—.

Oglaš po ceniku.

Telefon št. 3478.

Nace Mihevc:

Izseljeniško vprašanje, porast naroda in akumulacija kapitala.

Države, ki s trgovinsko bilanco ne morejo spraviti svoje izdatke v ravnovesje, streme za tem, da povečajo plačilno bilanco. Vsekakor so to države, ki morajo živeti uvažati. Uvažanje živca pa vedno slabi trgovinsko bilanco. Da ostane bilanca takih pasivnih držav v ravnovesju, morajo plačilno bilanco dvigniti. Med drugim se to doseže tudi s tem, da se delovne sile izseljujejo in prihranke pošiljajo domov, s čimer se dviga plačilna bilanca v pasivnih državah. Tak primer nam nudi Italija. Italija je vedno na dva načina dvigala plačilno bilanco, in sicer z izseljevanjem in tujskim prometom. Sedanje gospodarsko stanje Italije pa postaja zelo kritično, ker je tujski promet vsled diktatorskih razmer rapidno nazadoval in tudi izseljevanje ni na višku.

Izseljevanje je obenem od ljudskega naraščanja odvisno. Pred svetovno vojno je bilo v pokrajinah sedanje Jugoslavije največ izseljencev iz Slovenije in Dalmacije, ker bivša Avstrija ni pospeševala razvoja industrije v Sloveniji in Dalmaciji. Skrbela je zanj bolj po mačehovsko. Na drugi strani pa je bil v Sloveniji in Dalmaciji naraščaj ljudstva večji kakor v alpskih pokrajinah. To velja še danes. Na 100.000 prebivalcev se rodi več kakor jih umrje:

V letih

1896—	1901—	1906—	1914
1900	1905	1910	

V Sloveniji	922	1035	1246	925
V Dalmaciji	1329	1039	1702	1541

Tudi sedanja slika ne bo drugačna. — Kulminacija kapitala se v pokrajinah Slovenije in Dalmacije umetno zadržuje tudi v Jugoslaviji kakor se je zadrževala prej v Avstriji. In to ravno ne bi smelo biti.

Kulminacija kapitala pa je pri Srbih mnogo večja in pri njih ni toliko izseljevanja. Kakor smo poučeni, je francosko generalno društvo za emigracije dobilo tudi migljaj, da sme izseljence nabirati le v Sloveniji, Hrvaški in Dalmaciji, ker se v teh pokrajinah naše države ne namerava dvigniti kulminacije kapitala. Zato je prolet v teh pokrajinah primoran zapuščati rodno grudo in pomagati dvigniti — državi plačilno bilanco.

Če so gospodje frančiškan Kaziimir Podkrajšek, zagrebški kapucin in drugi na splitski izseljeniški konferenci to stvar kaj omenili, nam ni znano.

To je važno dejstvo. Asimilacije izseljencev pa ne bodo preprečili s katoliško akcijo, če še tako vpijejo o ljubezni, ki jo baje goji do delovnega, proletarskega, lačnega ljudstva.

Izseljevanje v Ameriko po vojni je s kvotami omejeno in so kvote vsako leto takoj izčrpane. Odprl pa se je nov tok izseljevanja v Belgijo, na Holandsko in glavno v Francijo.

Kulminacija kapitala se je po svetovni vojni na Francoskem rapidno dvignila, in sicer zaradi tega, ker je imel francoski kapitalist slabe izkušnje z Rusijo. Pred svetovno vojno je imel francoski kapitalizem v Rusiji naloženih 20 milijard frankov, deloma v železnicah, deloma v industriji in je od tam črpal svoje rente. Po svetovni vojni se je pa francoski kapitalizem preorijental ter dvignil kulminacijo kapitala doma s tem, da

Cankarjeva družba je zaključila z nabiranjem članov. Oktobra se začne razpošiljanje knjig. Poverjeniki! Do 15. septembra 1929 odračunajte bloke. Kdor še ni pristopil, naj stori takoj, da mu ne bo žal, ko bo videl 4 krasne knjige, a jih ne bo mogel več dobiti. Impozanten uspeh je že prvo leto dosegla Cankarjeva družba. Knjige gredo letos v 18.000 izvodih med delavstvo. Naj se drugo leto še to število potroji. S Cankarjevo družbo je delavstvo pokazalo svetu, kdo je. Naš ponos je Cankarjeva družba.

Praktično organizacijsko delo je pridobivanje članov.

Ni dovolj, ako samo ti, kot organizirani poznaš koristi svoje organizacije in čitaš „Delavca“

nego povej te koristi tudi neorganiziranemu, pridobivaj ga, da se organizira in daj mu, naj čita „Delavca“.

Akcija Strokovne komisije za Slovenijo je dvignila delavstvo po celi Sloveniji na noge. Nad 15.000 delavstva je zborovalo za resnično starostno zavarovanje, resnično izboljšanje socialne zakonodaje... Organizirano delavstvo je moč. Zato organiziraj se, kdor še ni organiziran!

je otvoril nove rudnike in ustanovil nova industrijska podjetja. Toda na Francoskem nazaduje število rojstev, zato je francoski kapitalizem otvoril dotok proletarijata v Francijo in v to svrhu tudi ustanovil društvo za emigracijo.

Kako eksaktno za francoske kapitaliste to društvo posluje, je razvidno iz naslednjega: Delavec mora biti zdrav, ne premlad in ne nad 45 let star. Z drugimi besedami rečeno: Mi naj izvažamo sočnat narod, »kripel« naj pa dalje strada doma! Naše matere naj vzgajajo zdrav proletarijat za pruske junčke, francoske in holandske kapitaliste, naše mestne in kmetijske občine pa naj bodo tako dobre, da prevzamejo po nemških junčkih, francoskih, belgijskih in holandskih kapitalistih izžeti proletarijat, ki se bo vrnil v domovino prej ali slej, v svojo skrb.

Izseljeniški prolet pri nas se rekrutira večinoma iz podeželskih bajtarjev, ki posedujejo morda do 5 orolov zemlje. Otroci teh bajtarjev morajo za kruhom po svetu. Ali ne bi bila nujna potreba, da se agrarno re-

formo prične že enkrat izvajati!? »Strokovnjaki« za izseljeniško vprašanje na splitski konferenci o agrarni reformi niso ničesar povedali. Gospodje so svojčas celo hodili v Belgrad in delali na to, da se agrarna reforma ne izvede, ker ima mrtva roka ogromna cerkvena in druga posestva ter bi bila ob izvedbi agrarne reforme precej prizadeta. Ni dobro to, da so državne meje za naše delavstvo hermetično zaprte. Svobodno naj se giblje delavec! Vendar pa ima Jugoslavija ogromna naravna bogastva, ki nudijo pogoje za razvoj industrije vsaj v toliki meri, da ne bo treba po tujih društvi za emigracijo vršiti »naborov« med našim proletarijatom, kakor se je vršil dne 6. avgusta v Ljubljani na Borzi dela:

»Ne premlad in ne nad 45 let star in zdrav.« Tako je zapovedal zastopnik francoskega društva za emigracijo, gospod Ullrich.

Izčrpane stare delavce pa bodo poslali zopet domov, da bodo uživali v siromaštvu oponašano miloščino svojih domovinskih občin.

Revizija socialne zakonodaje in delavstvo.

Od strani podjetnikov je neprestan klic po reviziji obstoječe socialne zakonodaje. Ta akcija je že tako napredovala, da izgleda, da sto-

jimo v resnici pred revizijo. Stališče delodajalcev je itak znano. Največ se sklicujejo na razne gospodarske krize itd.

Ali je revizija nujno potrebna?

Centralno tajništvo delavskih zbornic je izdalo skupno s strokovnimi organizacijami že znano spomenico na predsednika vlade in ministrstvo za socialno politiko, v kateri so z dobro podprtimi dejstvi docela ovrgle trditve industrijcev, da so sedanja socialna bremena vzrok gospodarske krize.

Delavstvo tudi ni povsem zadovoljno s sedanjo socialno zakonodajo, vendar je pa mnenja, da ni nujno potrebna revizija naše socialne zakonodaje, zlasti ker se določila posameznih zakonov še niso izvedla. Bolje bi bilo, da se ti zakoni popolnoma izvedejo in le tam, kjer bi se pokazala neobhodna potreba po izboljšanju, popravijo v cilju napredka.

Potrebno je poudariti še to, da ne izvirajo zahteve delodajalcev po reviziji sedanje socialne zakonodaje iz ljubezni po njenem izboljšanju, ampak iz želje, da se taista v splošnem poslabša. To dokazuje že cela desetletna zgodovina. Skozi celih deset let je moralo delavstvo sistematično braniti zakonitost, dočim so podjetniki sabotirali zaščitne zakone in organe, ki bazirajo v teh zaščitnih zakonih.

Revizija v smislu zahtev delodajalcev ni potrebna tudi, ako ocenjujemo položaj iz drugega stališča.

Dolgoletna izkušnja nazorno uči, da pokazuje socialno zakonodajstvo relativno najboljše rezultate, pa naj se vzame v poštev zaščita najemnikov, zavarovanje delavcev, delovanje delavskih zbornic, inspekcij dela, borz dela ali pa vpliv delovanja teh ustanov na unificiranje državne administracije.

Kakšen bodi cilj revizije?

Revizija ne sme iti pod nobenim pogojem v smislu zahtev delodajalcev, to je, da se zavarovanje in zaščita delavcev poslabša, ampak, da se obstoječa socialna zakonodaja in njene ustanove obdrže, da se še dalje izboljšuje v tem pravcu in da se razširi še na ona polja, katera spadajo po svojem bistvu v področje socialne zakonodaje, pa kljub temu še niso vdelana v ta sklop. V kratkem: **Delavstvo je za to, da se sedanja socialna zakonodaja razširi in izpopolni.**

Materija revizije.

a) Unifikacija socialne zakonodaje.

Tendenca gotovih grup je, da se delavska zaščita in delavsko zavarovanje razbije, da se vstvarijo za posamezne gospodarske panoge posebni predpisi. Razvoj modernega gospodarstva in delavskega stanu pa zahteva, da naj veljajo splošni principi delavske zaščite, delavskega zavarovanja, inspekcij dela, borz dela, zakonov v splošnih zakonih za vse kategorije delavcev in nameščencev ter za vsa podjetja. Specijalni zakoni, ako bi bili potrebni, naj bi te splošne zakone le izpopolnjevali in izboljševali.

Iz teh razlogov bi moralo biti ministrstvo za socialno politiko centralni državni vrhovni organ celokupne javne zaščite delavcev in uradnikov vseh kategorij; pristojnost drugih ministrstev bi pa morala biti v tem pogledu brezpogojno ukinjena. To načelo bi moralo veljati v prvi vrsti za rudarje in železničarje, ki so danes izven območja ministrstva za socialno politiko.

V čem naj bo izboljšanje obstoječe socialne zakonodaje?

V svrhu zaščite delavcev so potrebni posebni zakoni ali pa odredbe v sledečih vprašanjih:

1. O vajencih radi njihove osebne zaščite; radi zasužuranja njihove izobrazbe, določitve števila vajencev v posameznih obratih itd.

2. O kolektivnih pogodbah, njihovi registraciji in pravnem svojstvu.

3. O posredovanju v slučaju sporov, ki izvirajo iz delovnega razmerja.

4. O obrtnem sodstvu.

Zakon o zaščiti delavcev.

Kar se tiče sedanjega zakona o zaščiti delavcev, je v načelu sprejemljiv, vendar naj bi se pa še dopolnil. Predvsem bi bilo treba odpraviti nejasnost v pogledu zabranitve nočnega dela v pekarnah.

Izkušnje so pokazale, da niso dovoljne sankcije, ki naj bi zabranile prekršitev osemurnika. Tudi v tem oziru je potrebna remediura. Dalje bi bile potrebne ostrejšje odredbe, da bi zidala podjetja zdrava delavska stanovanja in dečja zavetišča. Potom zakona o zaščiti delavcev bi se morali tudi zasigurati plačani dopusti delavcev in nameščencev na podlagi službenih let v posameznem podjetju.

Po dosedanjih določilih niso skoraj nič zaščiteni obratni delavski zapniki. Z novo odredbo bi se moral ta nedostatek odpraviti. Zlasti bi se morali zaščititi za slučaj redukcij in odpustov delavstva.

Borze dela.

Zakon o zaščiti delavcev predvideva sicer državne borze dela. Razvoj borz dela je pa šel v drugačnem pravcu. Sedanje stanje naj bi se ne spreminjalo, radi tega bi ta oddelek lahko izpadel iz zakona. **Borze dela naj bi ostale samostojne, samoupravna telesa, ki naj bi ne bila pri opravljanju svojih poslov vezana niti na delavsko zavarovanje niti na delavske zbornice.** Da bi mogle svoje naloge čim uspešneje vršiti, bi morala država in samoupravne oblasti določiti v svojih proračunih posebne postavke za podporo borz dela. **Istotako je potrebno, da plačujejo prispevke za borze dela rudarji in železničarji.**

Inspekcije dela.

Sednji zakon o inspekcijah dela je v splošnem dober. Nesreča je v tem, da nimajo inspekcije dela dovolj materijelnih sredstev in da je premalo inspekcij dela. **Nujno bi bile potrebne inspekcije dela za mornarje, rudarje in železničarje.**

V svrhu čim uspešnejšega izvajanja zakona o zaščiti delavcev bi se moral delokrog in materijalna oblast inspektorjev povečati, zlasti naj bi imeli pravico izvršiti prepoved obratovanja podjetjem, ki stalno in siste-

matično kršijo določbe zakona. Vsa novo podjetje bi moralo svoje načrte predložiti tudi pristojnim inspekcijam dela. Zelo važna je tudi popolna neodvisnost inspektorjev. Radi tega bi se jim moralo zasigurati stalnost s činom višjih državnih uradnikov.

Zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti.

Celokupno delavstvo je pozdravilo odločitev vlade, da izvede zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. To zavarovanje ni potrebno le za okoli 700.000 delavcev in nameščencev, ki so zavarovani pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev in drugih posebnih zavodih, ampak je še bolj potrebno za naše narodno gospodarstvo in za vso državo. Na izvedbi tega zavarovanja je namreč zainteresiranih nad 2 milijona delavcev in njihovih družin.

Izvedba tega zavarovanja bi imela poleg moralne vrednosti, ker bi bil zasiguran eksistenčni obstanek milijonom državljanom še sledeče materijalne vrednosti: **Zmanjšanje brezposelnosti.** Stari in onemogli bi namreč odstopili svoja mesta mlajšim.

Sanacija bolniškega zavarovanja bi bila lažje izvedljiva. Kajti v breme današnjemu zavarovanju za slučaj bolezni pade velik procent takih zavarovancev, ki pravzaprav niso bolni, ampak stari ali pa onemogli.

Ker se je pojavila v javnosti misel, da je mogoča izvedba tega zavarovanja brez državne subvencije in ne da bi bili obremenjeni delavci ter podjetniki, s prihranki že sedaj obstoječega zavarovanja vseh panog, moramo pripomniti, da ne tvori ta zamisel niti zdrave podlage, niti poti, ki naj bi vedla do izvedbe starostnega zavarovanja.

Ne bomo tajili, da je mogoča reorganizacija obstoječega zavarovanja, toda veseli bi morali biti, če bi imela ta reorganizacija za posledico prihranke, ki bi omogočili kritje kroničnih deficitov že obstoječega zavarovanja in ustvaritev rezervnih fondov, iz katerih naj bi se krili nepredvideni izdatki. Na drugi strani bi pa bili taki prihranki tako malenkostni, da bi krili v najboljšem slučaju komaj desetino kapitala, ki je potreben za izvedbo zdravega starostnega zavarovanja. Radi tega je izključena izvedba tega zavarovanja brez novih bremen. **Delavstvo je pripravljeno z ozirom na naravnost eksistenčno važnost tega zavarovanja na pametne žrtve.**

Delavstvo je prepričano, da je mogoča revizija le v tem smislu, ker bi bila drugače brez pomena in bi vodila do neizogibnih bojov.

Akcija Strokovne komisije za Slovenijo.

Ker je na dnevnem redu revizija socialne zakonodaje, ker je izrečena beseda, da se uzakoni starostno zavarovanje, ker sta izdana projekta za obrtni in rudarski zakon, je moralo delavstvo k tem vprašanjem povedati svoje mnenje. In Strokovna komisija za Slovenijo je pozvala vse organizirano delavstvo, da to stori, da javnosti in vladi pove, kako naj bo urejeno starostno zavarovanje, da bo res starostno zavarovanje, kako naj se izvrši revizija socialne zakonodaje, ako je to že neizbežno, da bo res revizija, t. j. zboljšanje socialne zakonodaje, ne pa poslabšanje, in kako naj izgleda rudarski in obrtni zakon, da bo záres izvajen. Saj je delavstvo ravno tako davkoplačevalec, kakor kapitalisti, pravzaprav večji, ima istotako obveznosti do države, plačuje celo v pretežni večini poleg kmetov, krvavi davek, zato ima pravico, da pove svoje zahteve in pričakuje, da se bodo tudi njegove zahteve upoštevale. In to tem bolj, ker so te zahteve in ti predlogi v korist celokupnosti in ne kakim majhnim skupinam državljanov.

Delavstvo je razumelo poziv Strokovne komisije za Slovenijo in povsod živahno zborovalo.

Zborovanja v Kranju, Trzinu, Mojstrani, Hrastniku, Celju, Štoreh, Šoštanj, Mariboru, Ptuj, Sladkem vrhu, Rušah, Kočevju, Guštanju, Li-

tiji, Muti, Fali, Žrečah, Lescan, Jesenicah, Lajtersbergu, Rakeku in v Ljubljani so bila dobro obiskana in je delavstvo povsod dalo glasno duška svojim zahtevam. Nad 15.000 delavstva je govorilo na teh zborovanjih in sprejelo sledeče resolucije.

RESOLUCIJA

glede obrtnega zakona.

Razpravljajoč o osnutku novega obrtnega zakona na zborovanju zbrano delavstvo predlaga ministrstvu za socialno politiko, da naj se novi obrtni zakon, ki bodi enoten za vso državo, omeji le na urejanje odnosov, v katerih stoji podjetja med seboj in napram državnim in samoupravnim oblastem.

Druga določila, ki spadajo izključno med delavsko zaščitno zakonodajo, naj obrtni zakon izključi ter naj se obdelajo v posebnih zakonih, in sicer:

1. V zakonu o delovni pogodbi pomožnega osebja, ki naj uredi predvsem odnos med individualno in kolektivno delovno pogodbo, zaščiti delavsko mezo, uredi odgovorne roke v cilju boljše zaščite delavstva v vseh slučajih, zlasti pa v slučaju bolezni.

a) Delavska plača se mora plačevati vedno v gotovini in le izjemoma tudi v naturalijah;

b) za delavske plače jamči podjetje, pod katerega firmo se vrši delo in naj za nje garantira solidarno tudi podjetnikov zakonik drug;

c) zaračunanje predumov se naj uredi tako, da sme delodajalec odtegniti samo četrtino plače na račun predumov;

d) zaščitijo naj se delavske mezde pred rubežijo;

e) zaščitijo naj se delavec ob priliki prekinitve službenega razmerja tako, da se določijo čim daljši odpovedni roki, ki se ne

morejo skrajšati ali ukiniti niti s pristankom delavstva;

f) bolezen ne sme biti v nobenem slučaju razlog za odpust iz službe brez odgovornega roka.

2. V zakonih o vajencih, v katerem naj se uredi vprašanje poklicne izbire, določi razmerje med mojstri in pomočniki na eni strani in vajenci na drugi strani. Pri enem mojstru se ima učiti samo toliko vajencev, kolikor jih morejo tam zaposlene moči učiti. Določiti se ima za vajence minimalna meza, katere višina naj se giblje po plači dožene pomočnika dotične stroke in po učni dobi. Pouk v obrtni šoli naj traja osem ur tedensko in najmanj 200 ur letno, mora pa ga posecati vsak vajenec. Vršiti pa se ima med delovnim časom. Pravice vajencev za slučaj prekinitve učnega razmerja in za slučaj, da vajenec ni napravil praktičnega izpita, se morajo zaščititi boljše, kakor je to bilo dosedaj. Zakon o zaščiti delavcev mora veljati za vajence v celoti. Posebni mojstrski izpiti pred komisijami, sestavljenimi iz mojstrov, so za delavstvo nesprejemljivi.

Za reševanje sporov, ki izvirajo iz službenega odnosa delavcev in nameščencev je posebno zakoniti potreben

3. Zakon o obrtnem sodstvu, ki nudi hiter in cenen sodni postopek.

Na zborovanju zbrano delavstvo je prepričano, da bo posvetilo Ministrstvo socialne politike redakciji obrtnega reda, ki se izdeluje v Ministrstvu za trgovino in industrijo, vso pažnjo in da ne bo dopustilo, da bi se s tem zakonom prejudicirala revizija delavske zaščite v gornjih smereh.

Resolucija o starostnem zavarovanju.

Na zborovanju v Mariboru dne 25. avgusta 1929 zbrano delavstvo, razpravljajoč o starostnem zavarovanju, je našlo:

1. Da je starostno zavarovanje nujno potrebno, ter je ne samo v interesu delavstva nego vsega prebivalstva, predvsem podeželskega. Kajti s kakšno pravico se more n. pr. od kmečkih občin zahtevati, da naj skrbje za starost za onemogle delavce, ki ne dobe vsled onemoglosti dela več, medtem ko jih je industrija posebno pa inozemska zaposlevala, a pri tem plačevala tako slabo, da si za starost niso mogli ničesar prihraniti.

2. Če imamo pred očmi, da predvideva zakon o zavarovanju delavcev v glavnem le zavarovanje delavcev, kojih onemoglost je zdravniško ugotovljena — zakaj, to šele pri 70. letu starosti, ko po zakonu take ugotovitve ni treba? — če imamo dalje pred očmi, da znaša najvišja renta 36% povprečnega zaslužka, kar odgovarja renti mesečnih 250 Din, pri sedanjem povprečnem mesečnem zaslužku naših delavcev, je jasno, da ni mogoče tega zava-

rovanja še bolj poslabšati, ako naj bo to zavarovanje vsaj skromen početek zavarovanja za starost in onemoglost.

Ker pa so tudi za izvedbo starostnega zavarovanja v tem obsegu potrebna dvakrat tako velika sredstva, kakor se izdajo za vse upravne stroške sedaj izvedenega delavskega zavarovanja, ne vidi delavstvo možnosti, da bi se dalo izvesti starostno zavarovanje brez prispevkov, ki jih za izvedbo starostnega zavarovanja zakon predpisuje. Kakor je delavstvo z veseljem pozdravilo, da je bila izvedba starostnega zavarovanja na dnevnem redu, tako ga na drugi strani vznemirjajo vesti, da se hoče izvesti to zavarovanje brez za to potrebnih prispevkov, kar bi imelo lahko za posledico, da bi se v istem trenutku, ko se misli na zboljšanje socialnega zavarovanja občutno poslabšalo še isto socialno zavarovanje, ki je že izvedeno.

Delavstvo se oklepa z globokimi simpatijami svojih bolnih, svojih pri delu ponesrečenih in pri delu onemoglih tovarišev in je bilo vedno pripravljeno, da si odtrga od svojih zaslužkov za njih vzdrževanja potrebne prispevke, zahteva pa, da postopajo tudi poslodavci enako. Če so kje posamezni slučajji drugačnega postopanja in nastopanja, delavstvo upravičeno pričakuje, da oblast s takimi pojavi nepetete in nesocialnosti ne bo računala in da bo izvedla starostno zavarovanje, kakor ga predpisuje zakon.

Po vseh rudarskih revirjih v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku, Črni, Lešah, Velenju, Zalcu, Rajhenburgu, Kočevju, Mežici in potem v Jesenicah, Celju in Štoreh, so pa še bila posebna zborovanja o rudarskem zakonu in bratovskih skladnicah, kjer so bile sprejete resolucije v smislu, kakor je »Delavec« v zadnji številki v tem oziru poročal.

Resolucije so bile z vsakega zborovanja poslane ministrstvu socialne politike, ministrstvu za šume in rube in ministrstvu za trgovino in obrt.

Ta akcija Strokovne komisije za Slovenijo je delavstvo še bolj oživela in organizacije se množe. Tudi javnost je postala pozorna in meščansko časopisje poroča o velikih zborovanjih delavstva.

Sodružice in sodruzi! Ne obstanimo na sredi potu. Naprej, organizacije množimo in krepimo. Te so naša moč. Te so naš »Mi«.

Delovni pogoji, po katerih bodo zaposleni naši brezposleni rudarji, v holandskih državnih rudnikih.

Javna borza dela bo preko svoje podružnice v Mariboru v septembru poslala na Holandsko prvi transport rudarjev, kateri so bili letos v rudniku Leše pri Prevaljah reducirani. S pomočjo oblastnega Izseljeniškega urada je Borza dela dognala sledeče pogoje, pod katerimi sprejemajo rudarje v holandske državne rudnike:

Redno se sprejemajo kopači in učni kopači v starosti 25—35 let. Delavcem, navajenim težkega dela, se nudi največje jamstvo za dobro napredovanje.

Pred sprejemom na delo je vsak kompetent najprej temeljito zdravniško pregledan. Le zdravi in trdni delavci se sprejemajo. Pri zdravniškem pregledu se polaga velika važnost na dober vid in sluh. Ob sprejemu se mora vsak delavec izkazati z največ 6 mesecev starim npravnstvenim spričevalom, izdanim od politične oblasti njegovega zadnjega bivališča in potrjeno, s katerim dokaže, da je do zadnjega časa bil zaposlen zgolj v rudniku. Poleg tega mora imeti vsak 4 fotografije, formata potnega lista. Brezpogojno pa mora vsak delavec vsaj deloma biti več nizozemskega ali nemškega jezika. Za oženjene je najbolje, da zaenkrat gredo sami, šele, ko si bo vsak zagotovil stanovanje, naj pozove družino za seboj. Delavna obleka in obutev naj bo vsekakor dobra in trpežna.

Potne stroške na Holandsko nosi podjetje. Oženjenim je za prevoz pohištva in za selitev družine omogočen predum, ki se vrača v mesečnih obrokih po 10 goldinarjev (220 Din). Po pol letu zaposlitve plača polovico selitvenih stroškov podjetje.

Učni kopači se morajo izkazati, da so delali že najmanj dve leti pod zemljo, po nadaljnjem dveletnem zaposlenju v rudniku in po dobri kvalifikaciji zamorejo napredovati do kopača.

Povprečna plača kopačev znaša dnevno 5,70 goldinarjev (120—125 Din). Učni kopači imajo 10% manj (100—110 Din), vozači pa 20% manj (88—100 Din).

Prvi dve naduri se plača s 25% poviškom, vsaka nadaljnja nadura pa s 50%, dvojni siht s 50%, delo ob nedeljah in praznikih s 100%, delo na Božič, Velikonoč, Finkošt pa s 50%.

Oženjeni rudarji sprejemajo za vsakega otroka pod 14. leti mesečno 4 goldinarje (88 Din) družinskih doklad.

Mesečno se odteguje vsakemu 8 do 9 goldinarjev (176—198 Din) starostne, nezgodne in bolniške zavarovalnine.

Vsakega petka v tednu se vrši izplačilo zasluženih mezd, a vsakega drugega petka v mesecu se izvrši obračun.

Dela se v treh šistih (zamenah), katere delo traja 8 ur. V sobotah traja delo 6 ur, tako, da zadnja zamenja ob sobotah konča delo ob polnoči.

Službeno razmerje se lahko razreši ob koncu vsakega meseca, a delo odpovedati se mora vsakekrat 15. prejšnjega meseca.

Oženjeni delavci prejemajo letno 42 Hl. premoaga za domačo porabo, katerega dobe proti plačilo 60 centov za 1 Hl. (13,20 Din), v kolikor je na razpolago drv, se tudi oddaja za primerne cene. Enakopravni pri oddaji, odnosno prijemanju kurjave z oženjenimi so tudi oni delavci, od katerih vzdrževanja je družina odvisna po očetovi smrti.

Vsaki delavec, kateri se nahaja v službenem razmerju pri rudniku, ima pravico na dva dni plačanega dopusta, za vsakim nadaljnjim letom se podaljša dopust za en dan, največ pa do 8 dni. Poleg tega se prizna po en dan dopusta v izrednih slučajih, kot n. pr. ob porodu žene, pogrebu krvnih sorodnikov itd.

Potrebno orodje prejemajo delavci brezplačno.

Socijalno zavarovanje nudi delavcem sledeče

Delavci so sa slučaj obratnih ne-zgod zavarovani po paragrafih zakonitega nezgodnega zavarovanja. V nadaljnjem obstoja pokojninska in bolniška blagajna, tkz. splošna rudarska blagajna (Allgemeine Knappschaft) katera zasigura svojim članom:

1. Brezplačna zdravniško nego, zdravlila in preskrbo v bolnicah, porodniško pomoč ženi, v slučaju smrti pogrebno in dočasno podporo ostalim.

2. V slučaju bolezni denarno podporo v višini 70% od zaslužene enoletne mezde. Po preteku leta in izčrpane redne podpore še izredno podporo za dobo treh mesecev.

3. Pokojnino v slučaju invalidnosti ali dosege starosti 60 let, pokojnino vdovam in sirotam. Pravico do prejemanja pokojnine ima zavarovaneč šele po preteku treh let, po redno ter nepretegomu vplačanih prispevkov.

Delavcem-samcem so na razpolago tkz. »hiše za samce«. Za hrano in stanovanje je plačati dnevno 1.50

goldinarjev (23.50 Din). Istotako je na razpolago določeno število stanovanj za oženjene delavce, za katere znaša najemnina mesečno 17 do 20 goldinarjev (374-440 Din).

Pri vsakem rudniku obstajajo v korist delavcev razne komisije, ki se sestoje iz zastopnikov delavcev in zastopnikov ravnateljstva. Tako obstoja komisija (Schlichtungskommission), koji nalog je, da preiskuje pritožbe glede zaslužkov, kazni itd. Druga daljša komisija (Die Fondscommisssie), katera razsoja o pritožbah glede bolniških in izvenrednih podpor.

Delavska komisija, ki sestoje iz samih delavcev, sprejema pritožbe, ki se nanašajo na varnost pri delu, zdravje in delo delavcev.

Delavci, ki vsled bolezni in drugih neprilik v kolikor jih niso zakrivil sami, zabredli v dolgove, lahko prejmejo izredne podpore iz pomožne blagajne tako v tem smislu delavska komisija posreduje.

Za one rudarje, ki bi se pa hoteli izobraževati in izpopolnjevati svoje strokovno znanje, obstojajo v te svrhe nadaljevalne in rudarske šole.

Vzemimo sedaj konkreten primer: Naš kmetič na deželi z majhno kmetijo in številno družino, z vsem svojim trdom komaj toliko pridela, da najskromnejše preživi svojo družino. Komaj mu prvi sin ljudsko šolo zapusti, že gleda, kam ga bo spravil, da se razbremeni. En del teh se gre učiti kake obrti, kjer je kot vajenec dober, a ko postane pomočnik, je brezposeln, ker ni mesta za njega v njegovi obrti. Le poedinci ostanejo doma na kmetiji, a ostali pa romajo kot pomožni delavci v tovarne in rudnike. Da ugotovim stalež in razvoj naše industrije je danes tak, da bi se lahko iz staleža že obstoječega industrijskega delavstva rekrutiral po-

trebni nadomestek. Prirastek z dežele je samo konkurenčna delovna sila, katero podjetništvo grozno izrablja, na škodo skupne delavske množice v obliki nizkih mezd. To stanje povzroča spoznanje, da v ožji domovini ni mogoče človeku doseči najminimalnejšega človeškega življenja, pa bodisi iz samskega ali po želji družinskega življenja niti za dobo časa njegove delovne dobe, a še manj pa da bi si mogel prihraniti kaj za starost. To spoznanje in življenjski nagon v človeku samem, je tista gonilna sila našega slovenskega delovnega ljudstva, ki ga žene v neznanu tujino, ne glede na posledice. (Konec prihodnjic.)

STROKOVNI VESTNIK.

Racionalizacija in delavstvo.

Vedno bolj občuti naš delavec pri K. I. D., kaj je racionalizacija v posameznih obratih, povsod je geslo — več producirati. Vsi ravnatelji, predvsem pa tehnični ravnatelj Hoffman, vsi le to zahtevajo, da se več producira, če se pa delavstvo enega ali drugega obrata vsled tega zgleda pri ravnatelju, poskoči, kakor bi ga osa pičila in trdi, da tiči za tem posebno politika za povišanje plač itd., pozablja pa, da so delavci, če se že zahteva več produkcije od njih, upravičeni povprašati, koliko bodo vsled tega več zaslužili. Z največjo težavo je ravnatelj Hoffman pristal zadnje čase na povišek nekaterim kategorijam pri Martinovih pečeh, ki bazira na čas obratovanja s tremi pečmi.

Vse pa izgleda, da gospod ravnatelj zahteva samo več dela, več blaga, in se sklicuje na to, da našim delavcem ne gre slabo. Temu nazarju moramo odpomoči in vprašamo gospoda ravnatelja, kako si on predstavlja družino s petimi otroci, torej sedemčlansko družino z možem in ženo.

Mož zasluži po 46 Din na dan in ob vsej sreči morda naredi 28 mezd na mesec, torej zasluži 1288 Din. Od tega plačujejo povprečno naši delavci v privatnih stanovanjih po 200 do 300 Din stanovanja, ter mu ostane za vse drugo, hrano, obleko, preskrbo otrok za šolo in za vse, kakor kurjavo in vse, še 33 Din na dan, če bi nobenih odbitkov ne imel.

Najcenejše kosilo za eno samo osebo pa je dobiti za 9 do 12 Din. Znašalo bi torej samo za kosilo sedemkrat devet, torej 63 Din, kje je pa potem večerja, zajtrk in eventuelno mala južina.

Kaj znači ta kratka, a korektna konstatacija? Da naš delavec kljub temu, da se več producira, da mora več delati, kljub temu si ne more za več napora privoščiti več hrane in boljše hrane. Predvsem oni, ki ima vzdrževati številno člansko družino, je prikrajšan vsled nezadostne hrane na zdravju, iste žrtve pa doprinaša tudi njegova družina. Gospod ravnatelj Hoffman je pred časom izjavil zaupnikom, da opaža, da si ljudje privoščijo vendar boljše hrano, kakor so si jo pred vojno in da njih žene že tudi vse drugače in boljše kuhajo. To so pač stvari, ki jih gospod ravnatelj Hoffman ne bo nikdar več razumel, ker mu pač ne bo več treba, dasi je morda tudi z velikimi žrtvami v svojih dneh trpel, toda te tragedije in trpljenja našega družinskega očeta delavca pa ni razumel in nikdar ne bo, ker je težko zahtevati, da bi razumel, kaj se pravi biti oče dveh, treh, petih otrok, pa imeti zaslužek od 900 do 1200 Din mesečno. Mnogo ljudi v okolici Jesenic in celo v Sloveniji si domišlja, da mi jeseniški kovinarji sijajno živimo. Toda varate se vsi, ki tako mislite. Vsakemu priporočamo, da si ogleda naše obrate in delo v njih, potem si bo lahko ustvaril sodbo. Kupna moč na-

ših jeseniških kovinarjev je popolnoma uničena; če si privoščijo boljše hrano, si obleke ne more, če si obleko, si hrane ne more, vsa zabava pa, ki jo imajo naši kovinarji, je v tem, da si včasih privoščijo kozarec pijače, mlajši malo plesa, eventuelno, da gre v kino, kar se zopet očita od ravnateljstva, da ljudem dobro gre.

Pri našem vodstvu Kranjske industrijske družbe so o tem še popolnoma srednjeveški pojmi pri vodilnih osebnostih. Glavna opora tega konservatizma pa so krščanski socialisti tudi pri nas kakor povsod, pa če še tako »revolucionarno« pišejo po časopisih.

Lepa je pri nas narava, krasna so jezera in planine, gozdi in slapovi, ki vabijo tisoče tujcev na oddih, toda, ko bi ti tujci morali s fižolom v žepu na Bled, v Bohinj, Vintgar, Triglav, Peričnik, Kranjsko Goro itd., bi jim, kakor jeseniškim kovinarjem, odpovedala vsa privlačnost lepe narave. Ostali bi doma pri čorbi, ker bi jih bilo strah iti kam ven v naravo, kjer človek dobi še večji apetit, ki je nevarna stvar za nas, ki si ne moremo napolniti nadržbnikov s predmeti, ki povišujejo potem spoštovanje in občudovanje krasote narave. Da, obdani od krasne narave hiramo in umiramo v prahu in bedi. Racionalizacija pa gre svojo pot, zahteva svoje žrtve in nad vsem več produkcije in s tem več profita — a ne za nas.

Da, gospodje, veselje do dela pomeni, ker se samo več dela zahteva, za vsako malenkostno povišanje pa se branite kakor kramarji na sejmu. Če delavci opravičeno zahtevajo kak groš. Proti takemu načinu racionalizacije se bomo seveda borili. Kovinarji, zavedajte se, da smo samo od svoje lastne moči odvisni, spoznajte do dna naš položaj, ne klonite, vztrajajte, budite solidarnost, sami si moramo biti naše usode kovači. Več hrane, več obleke hočemo, boljše stanovanja hočemo, priznanje hočemo, da smo ljudje kakor vsak drugi človek.

Ljubezen in skrb za svojo dušo po smrti in z vsem tem veselje do dela, vse to prepuščamo Vam, gospodje pri K. I. D., ker nam za vse to ne preostaja časa od samih skrbi za golo življenje sebe in svojih družin. Problem racionaliziranja naših obratov bomo pa pričeli temeljiteje obravnavati v bodoče, da bo za več produkcije tudi več zaslužka.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.
Kljub ponovnim intervencijam, Kranjska industrijska družba še vedno ni podala očitnega odgovora na zahtevo delavstva za enkratni izredni nabavni prispevek. Po izjavah generalnega ravnatelja vemo samo to, da se bo to odločilo na prvi seji upravnega sveta, ki jo pa menda zavlada glavni italijanski lastnik delnice, kakor smo doznali, in to vsled tega, ker je pričakovati sprememb v lastnikih delnic. Baje imajo Italijani namen prepustiti svoje akcije Francozom, vsled česar so nekateri menja, da bo potem delarja boljše, kar pa smatramo mi za navno, ker so kapitalisti vsi enaki, pa naj bo Francoz ali Italijan ali pa Slovan. »Slovenec« je vedel nekaj kvasiti, da se kovinarji umikamo s svojo zahtevo, kar

Zaposlitev naše emigracije v kontinentalnih državah v bodoče.

Vprašanje po izseljevanju našega brezposelnega delavstva v kontinentalne države je danes eno izmed najaktuelnejših problemov, katerih svrha je najti najugodnejši izhod ter tako osigurati našemu brezposelnemu delavstvu zdrave razmere na polju zaposlitve v tujini ter mu na ta način nuditi sigurno eksistenco. Do danes se je organizacija za izseljevanje prijavljenega delavstva vršila na več načinov, kakor n. pr. potem raznih ustanov in privatnikov (agentov), rezultati o uspešni zaposlitvi so seveda različni in dejstva nam govore, da nekateri od tih izseljencev žive v dokaj dobrih socijalnih razmerah, dočim je drugih položaj mizeren. Da pa bi se enkrat tudi v tem cilju prišlo do pravega rezultata ter dosegli eksistenčni pogoji, po katerih bi se šele naše brezposelno delavstvo pošiljalo v tujino na delo, je Javna borza dela v Ljubljani omislila stopiti v direktne zveze z našimi izseljeniški-mi komisarijati v tujini, kakor tudi s strokovnimi organizacijami, raznimi društvi, kateri naj bi v ta namen izbrali dva zaupnika od strani delavstva povsod v onih industrijskih kra-

jih, kjer so že naši delavci zaposleni, a kjer se pač pokaže potreba delavstva v doseljenje, da dobro pouče tamošnje razmere, v katerih že živi naše delavstvo in v ta namen podajo svoje objektivne mišljenja, dali tamošnje razmere govore za, ali proti zaposlenju še nadaljnjega delavstva. Radi vsestranskega prepričanja bi Borza dela poslala na lice mesta še svojega zastopnika, kateri bi v slučaju možnosti ugodno zaposlitve stopil radi sklepanja kolektivnih delavskih pogodb z delodajalci v ožji stik. Samo na ta način in v tem smislu bo v bodoče Borza dela prevzela izseljeniško akcijo v svoje roke.

Cilj izvedbe v tem smislu je jako dober in prekopotreben ukrep, po katerem bo našemu brezposelnemu delavstvu, prijavljenemu za izseljevanje, res prilika priti do primerne eksistenčne zaslužke; s tem bo seveda v zadoščenje tudi nam, da del tega že itak nesrečnega proletarijata, kateremu se doma ne nudi košček potrebnega kruha in mora s trebuhom za kruhom v tujino, nudimo vsaj tam primerno zatočišče.

J. Arh:

Naš izseljeniški problem.

Zadnje čase se mnogo govori in piše o naših izseljencih v inozemstvu. Temu je dalo povod v glavnem to, da kakor hitro se je letos oglasila Francija, Nemčija, Holandska in Belgija, da rabi toliko in toliko delavcev vseh vrst, so se isti priglasili v množinah, v katerih bi marsikdo tega ne bil pričakoval. Pa ne samo to, da ti ljudje vedo, da imajo pri tem velike neprilike in izdatke z nabavo potnih listov in končnoveljavnim oblastvenim dovoljenjem za izselitev, oni se po večini tudi zavedajo, da grede tudi negotovi bodočnosti nasproti. Vse to vedo, ali kljub vsemu se oni hočejo izseliti. Poznam precej dobro psihologijo naših rudarjev v Sloveniji, s katerimi imam opravek že 8 let, in rečem odkrito, da ako bi bila izselitev tako lahka kakor je bila pred vojno in da bi bile predvsem meje v Nemčijo odprte, bi se takoj nad polovico vseh naših rudarjev izselilo.

Pa zakaj je to? To hočem po moji skromnosti in v strogi objektivnosti v naslednjem obrazložiti. Da pa bo vsa javnost in vsi oni, katerim je ta problem tako pri srcu, pa bodisi iz tega ali onega stališča, jim povem, da sem sam v mojih mlajših letih delal kot izseljenec-rudar v Leobnu, Madžarskem in Nemčiji mnogo let, in da sem imel v letu 1926 kot delegat Delavske zbornice v izseljeniški komisiji, priliko si ogledati razmere in razpoloženje naših izseljencev v Franciji in Nemčiji.

Prvo, kar moram ugotoviti, se mi zdi, da vsi oni, kateri so tozadevno

že iznesli svoja mnenja v raznih časopisih, tega problema niso in ne morejo zadeti v živo iz razloga, ker gledajo na istega ali preveč z verskega ali pa nacionalnega stališča, in še to od zgoraj navzdol. Da povdarim takoj; oni gospodarsko - socijalnega smiselne nagona teh množic ne morejo razumeti, ker ga v praktičnem nikdar doživljali niso.

Pa k problemu samem. Prvič ugotavljam, da je Slovenija pokrajina, ki ima presežek na svojih delovnih silah, in bo vprašanje izseljevanja najbrž čimdalje aktuelnejše. Samo vprašanje je, kam se bo ono usmerilo, ali v inozemstvo ali pa v tuzemstvo. Drugič je res, da ima vsak izseljenec v sebi kolikor toliko svojega domovinskega čuta, in da ti po ogromni množini ne zapuščajo svojo domovino lahko miselno. Tretjič je res, da jih mnogo tudi v tujini propade ali jih ponesreči prej, kakor če bi bili ostali doma. Poznam primere iz predvojne Nemčije, ki je bila na višku, kar se tiče mezdnih in socijalnih pogojev za delavstvo, a so se dobili tam naši ljudje, ki so trpeli veliko pomanjkanje. Vzroki so različni in ne bom jih tukaj našteval. Povdarjam, da je to po vojni še slabše. Ali dovolite, da se izrazim: vse življenje človeka je kakor hazardna igra. Za isto vrže človek vse karte v upanju, da dobi, pa četudi pri tem izgubi vse. To je bilo, je, in bo, dokler se bo moral človek kot posameznik, boriti za svoj obstoj; versko in nacionalno vprašanje igra pri tem globoko podrejeno ulogo.

naj naši člani vzamejo na znanje za smeh in kratek čas, za »Slovenec« urednika in dopisnika pa res ne vemo, če bo kaj ostalo od nabavnega prispevka. Sicer je »Slovenec« vedno v službi proti nam v vsakem meznem gibanju, kakor je bil tudi v Kamniku slučaj. Organizirani kovinarji Kranjske industrijske družbe se nismo nobene zahteve vložili pri vratarju, pa tudi sedanje ne umikamo, vztrajali bomo v svoji zahtevi in budni očuvanju, kdo je resen prijatelj delavskih interesov. Pika.

Od vojakov se je vrnil.

Mladi fantje, ki odhajajo k vojakom, pač premalo premislijo, kaj bo potem, ko se vrnejo, ker jim ni zagotovljeno njihovo mesto pri delu, od katerega so odšli k vojakom, tovarna jih sprejme nazaj le, ako ima potrebo za sprejem delavcev na novo. Tako se ponavlja, da prihajajo fantje od vojakov in se zglašajo pri naši organizaciji, če bi se jim ne dalo pripomoči do dela, ali do brezposelne podpore.

Opozorjamo vse mlade delavce, ki bodo morali računati z vojaško službo, naj se zavedajo tega, da bodo do zadnjega dne organizirani, preden gredo k vojakom in da se odjavijo pravilno, preden odidejo, ker le tako jim je mogoče obdržati svoje članske pravice, da lahko dobijo, ko se vrnejo od vojakov, tudi brezposelno podporo do časa, ko dobijo delo in članske pravice se jim štejejo redno naprej. Pazite na to v lastnem interesu. Marsikateri bi že lahko dobil brezposelno podporo, pa, ker ni hotel biti redni član do zadnjega, je zapadel članske pravice in s tem vse.

Vzemite to kot opomin na znanje, starejšim sodrugom pa priporočamo, da mlajše ne to opozorijo.

ZAHVALA.

Podpisana se najtopleje zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam, zaposlenim pri »Saturnusu« za podporo, ki so mi jo darovali v znesku 670 Din, posebno pa glavnemu zaupniku, sodrugu Stropniku.

Pšata, 17. avgusta 1929.

Terezija Bergant.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS.

Član: Ali je res, da hoče Jeram umakniti zahtevo za nabavni prispevek, pravijo, da »Slovenec« tako piše?

Zaupnik: Povej »Slovenec«, da pri nas ne odloča Jeram sam, Ti pa se zavedaj, da si član in da boš tudi Ti o tem soodločal, na Jerama pa se za to jezijo, ker jim je trn v peti.

Član: Pa pravijo, da bo Jeram tudi šel za Ambrozičevim k klerikalcem.

Zaupnik: Sporoči to Jeramu, da jih toži zaradi razžaljenja časti.

Jeseniški mesar: Ali že veš, da je hudič klavnico vzel, sedaj bo pa sit tisti Jeram, Zugwitz pa Rotar, ki so jo vodili.

Savški mesar: Čudno, na Jesenicah si, pa ne veš, da je že vse zopet v obratu. Sedaj bo šlo pa zares; ta, ki je prevzel sedaj vse, je pa poznan strokovnjak. Ne bo jih še vrag vzel.

Jeseniški mesar: Da bi jih strela, pa sem mislil, da bomo imeli zopet proste roke za navijanje cen.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Bata in resnica. (I. G. B.) Že nekaj let se poslužuje češki čevljarji magnat Bata metod, če se kaj piše o delovnih razmerah pri njem in proti njemu, da pusti preiskati te obdolžitve potom juristov. In če je pri teh obdolžitvah kaj takega, kar juridično ne odgovarja, začne Bata takoj sodnijsko kazensko postopanje proti piscu in organu, ki je to priobčil. S tem je seveda pokazal, da ni vse v redu, ker juridični dokazi glede delovnih razmer niso dokaz, da pri njem te razmere ne vplijejo v nebo. Radi takih, zgoraj navedenih metod, je gospod Bata vložil več tožb in pri tem delal za svojo tovarno in svoje čevlje propagando. Eno izmed teh tožb je naperil proti novinarju Philipu, ki je spisal knjižico »Nepoznani diktator Thomas Bata«. Ta knjiga je vzbudila senzacijo, ker je Philip opisal kriče razmere v Batinih delavnicah. Ali Bata je dosegel, da je bila ta brošura prepovedana. Vendar sindikalna internacionala ni mirovala in je sedaj napravil konec Batovim metodam. Sodišče v Berlinu je našlo za dokazano, da razmere v Bata-delavnicah nso take, kakor razglasa Bata. In vsled te razsodbe je sedaj prepovedana brošura Philipa dovoljena. Črtati se ima nekaj neznatnih stavkov. Poleg tega ima Bata plačati 90% sodnijskih in pravnih stroškov, ker so se glavne obdolžitve izkazale kot resnične.

S tem bo omogočeno izboljšati deloma razmere v Bata-delavnicah. To sporočamo vsem našim čitateljem, da bodo vedeli, kdo je Bata.

ZAHVALA.

Podpisana Marija Fritz, delavka v paromlinu g. Rosenberga v Mariboru, se zahvaljujem vsem tam zaposlenim delavcem za znesek 131 Din kot podporo za časa moje bolezni ter so pokazali s tem činom svojo proletarsko solidarnost.

Zahvaljujem se obenem g. Rosenbergu za njegovo blagostnost, ki mi je istotako podaril za časa moje bolezni 100 Din.

Vsem skupaj še enkrat iskrena zahvala!

Marija Fritz, delavka.

Ljubljana.

Občinski delavci.

Mestni delavci so imeli pretečeni teden par sestankov, katerih soglasen sklep je bil, obnoviti strokovno organizacijo. Na zadnjem sestanku se je sklep tudi izvršil.

Po poročilu tajnika »Splošne delavske zveze Jugoslavije« o položaju delavstva in potrebi strokovne organizacije, je precejšnje število delavstva takoj vstopilo v organizacijo, ki so obenem prevzeli nalogo, razpresti potrebno agitacijo med delavci mestnih podjetij za vstop v organizacijo.

Mi ta razveseljiv korak mestnih delavcev toplo pozdravljamo, ker je res skrajni čas, da si to delavstvo ustvari samoobrambo in stopi v vrste organiziranega delavstva, ker prav s tem dokazujete, da se sebe in svoje človečanske misije zavedate.

Podajamo vam roko, sodrugi!

Pozdravljeni v naši sredi, novi borci!

Spoštovani sodrug urednik!

Prosim sprejmi tale članek v »Delavca«, ker bi rad povedal o naših stvareh, da bi vsi slišali. V Hrastniku, v kemični tovarni, so delavci, stari in mladi, tudi mnogo upokojencev. Po večini so vsi enako izobraženi, tako da je treba iskati takšnih ljudi.

Imeli so ugodno urejene svoje pravice, katere je podjetje redno dajalo in upoštevalo. Zato so se tako dolgo delavci prepirali med seboj, da je morala tovarna, oziroma uprava tovarne, napraviti red. In ga je napravila. Če so sedaj delavci zadovoljni, ne vem. Jaz nisem. Delavci imajo namreč stanovanje, luč, kurjavo in vrtove. Šlo se je samo radi premoga. Bilo je prepira. In uprava tovarne je spremenila premog v denar. Tako dobijo sedaj delavci, uradniki in upokojenci denar namesto premoga. Bilo je premoga predpisane za oženjene delavce po 100 kg, za samce, kateri se sami oskrbujejo in hranijo, pa 50 kg. Istotako tudi upokojenci. Premog je bil na razpolago in ga je lahko vsak vzel, kolikor ga je rabil.

Pri dobavi premoga je bil večkrat prepir, da ga zadnji včasih ni dobil, ker ga je zmanjkalo. Dobil ga je potem drugi dan, tako da ni bil nobeden prikrajšan pri premogu. Pa še vseeno so hodili k ravnatelju, da niso premoga dobili, in zahtevali, naj jim rajši da denar namesto premoga. In uprava je seveda tem delavskim zahtevam rada ugodila, ker je pri tem na velikem dobičku. Sedaj dobi vsak samo toliko denarja na mesec, kolikor je imel predpisane premoga. Sedaj si morajo delavci premog kupiti za 26 Din 100 kg. Dobi pa na mesec vsak oženjen za premog v denarju po 114 dinarjev, samci in upokojenci pa po 50 dinarjev. In za ta denar si vsak lahko kupi premog pri tovarni.

Tovarna postavi premog na lice mesta, kjer ga lahko dobijo vsi tisti, katerim pripada. Poprej, ko je bil premog brezplačno na razpolago, ga ni bilo zadosti 20 tonski voz. Sedaj, ko ga je treba plačati, ga ostane od 10 tonskega voza polovico tovarni. Sedaj si lahko preračunamo, koliko ima tovarna sedaj letno dobička. Na željo prepirajočih se delavcev.

Delavci pa sedaj porabijo denar za druge potrebe, a premog nabirajo po rudniških štirih. Čeravno izplača tovarna denar za predpisano količino premoga, ga nekateri delavci ne morejo kupiti, ker je denar za drugo potreben. Zgodi se pa pri tem lahko še to, da tovarna črta še ta premog, ki je sedaj predpisan in ga več ne bo izplačevala. Tovarna se bo otrsela sitnosti, da preiskuje premog, potem pa ga ne pokupijo. Ti delavci delajo samo brez glave, nič ne premisljujejo, da ni stvar zasigurana. Ker se je že tovarna izrekla, da ta premog da delavcem brezplačno, si je treba to zagotovilo zasigurati.

Pa se ne brigamo za drugo, kakor za to, kako bi eden drugemu odtrgal košček kruha od ust. Ne da bi bili složni in se skupno borili za naše, še nekdanje pridobljene pravice, ker danes je vse na vodi. Voda pride, pa odnese, tako je tudi z našimi pravicami, če nismo trdni in organizirani, da si jih očuvamo.

Strokovna organizacija se bori za naše življenske potrebe in ščiti naše pravice. In brez organizacije ne moremo zahtevati nobenih pravic. Ne stojimo ob strani in ne glejmo, kako se nam režejo naše pravice. Ne grizimo se brez miselnosti eden drugega. Odprimo naše zaspale oči in pogledimo okrog sebe. Ščitimo naš osemurni delovni čas, ne pa da smo od ranega jutra do poznega večera v tovarni. Prepoznamo, da smo človeška bitja, da se moramo ločiti od tovarne živine. Še tista ima primeren počitek, ko nima te pameti, kakor človek. Še mašina ima svoj čas, da se ne da pretirati; ako jo pretiraš, ni več za rabo.

Mi pa, ki smo ljudje, pa bi se ne mogli sporazumeti, da bomo vsi enako delali, enako počivali in enako skupno pošteno živeli?

Moramo biti vsi za enega, eden za vse, če hočemo izboljšati položaj in boljšo bodočnost. Ako je ne potrebujemo sam, privoščimo jo svoji deci, ker drugega ji itak ne moreš prihraniti. Dajte, združite svoje moči in stopajte po stopinjah Karla Marksa. Zato vse drugo na stran in podajmo se na delo za boljšo bodočnost! Nekdanji sotrpni.

Živlci.

Pivovarji Ljubljana.

V sredo, dne 28. avgusta t. l., se je vršil članski sestanek podružnice pivovarjev, na katerem smo, dasi je bil dobro obiskan, pogrešali več članov in članic.

Sodrugi, izgovora, »saj brez mene tudi opravite«, se morate odvaditi.

V zadnjem času ste postali v svoji organizaciji močni. Pokazali ste popolno solidarnost, na kateri podlagi se je Vaš odbor oprijel energično dela in to z uspehom.

Potrebno pa je, da dokažete odboru, da stojite vedno v pripravljenosti in mu krijete hrbet, zato morate članske sestanke posečati tudi takrat, kadar se ne gre ravno za procenete.

Na sestanku je poročal s. predsednik o izvršenih intervencijah. Centralni tajnik pa

je obširno poročal o delu strokovnih organizacij. Obširno je poročal o osnutku obrtnega zakona in starostnega zavarovanja. O tem so se oglašali k besedi nekateri sodrugi, ki so v imenu delavstva energično zahtevali predvsem izvedbo starostnega zavarovanja, katero pa se ne sme izvesti na škodo bolniškega zavarovanja Absolutno pa se ne more dopustiti, da se starostno zavarovanje še poslabša od tega, kakor ga predvideva zakon o zavarovanju delavcev.

Sodrugi! Starostno zavarovanje moramo dobiti. Novi obrtni zakon ne sme biti slabši od sedanjega. Osemurnik ostane v celoti v veljavi. A naše organizacije morajo biti z vsakim dnem boljše in močnejše.

Pivovarji Maribor.

V naši pivovarni so delavci zaposleni že po 25 in več let, a ne pomnijo, da bi gospod Bog poslal med nje tako šibo božjo, kot je sedanjí pivovarniški mojster.

Vse mogoče stvari se dogajajo, katerih pri nas preje nismo poznali. Sedaj se odtrga komu plačo, drugemu se ne plačajo prazniki, tretjemu se odtrgajo nadure, četrtega se odpusti, peti je radi požirka piva obtožen tatvine itd.

Vse to po zaslugi pivovarniškega mojstra, kateri misli, da mora v interesu podjetja udušiti vsak čut delavca. Pomni pa naj gospod, da je vsake pesmi enkrat konec, a njegova se zna končati z zelo nizkim basom.

Peki Maribor.

Borba za odpravo nočnega dela. Kako nazadnjaška je v socialnem pogledu pekarska stroka, se vidi najbolj sedaj, ko stoji pomočniki v borbi za uveljavljenje uredbe, katera prepoveduje začetek dela v pekarnah pred tretjo uro ponoči.

Ne obstoja potreba, da se vsled konzumentov dela ponoči, ampak zato, ker pekovski mojstri absolutno ne priznavajo svoje pomočnike in vajence za ljudi, katerim pritiče enaka pravica do življenja.

Nešteto krat se najdejo razne stvari, ki pridejo med testo, ne po krivdi pomočnikov in vajencev, ampak po krivdi mojstrov, ker ne dopuste svojim pomočnikom, da bi se naspali.

Pred kratkim se je našlo v kruhu v eni tukajšnjih večjih pekarn ščurke. Nerazumljivo je, da pristojna oblast vkljub opozoritvi s strani organizacije na nedostatek, ki se dogajajo le vsled nočnega dela, energično ne nastopi proti pekovski mojstru, kateri absolutno sabotirajo vsako tozadevno zakonsko uredbo.

Nasprotno se z vso strogostjo izvajajo zakoni nad delavstvom, a če bi se kdo uprl, bi bil takoj obdolžen komunizma...

Najarogantnejša je pekavska majstorica gospa Pisanec; ta ne pozna prepovedi nočnega dela, imenuje svoje pomočnike »nevedneže« in pravi, da s takimi pomočniki sploh ne govori. Ko so pomočniki pred kratkim začeli z začetkom dela ob 3. uri, je vpila in naredila tako rabuko, češ, kdo vam je to predrznost dovolil.

Gospod Koren noče o zakonu o zaščiti delavcev nič vedeti, bil je poprej feldwebel ter zaposluje bolehnega pomočnika, kateri potrebuje skoraj vsak teden bolniško blagajno. Ta dela v kleti pri zaprtih oknih, ni čuda, da potem vsak čas zbolí. Pred vojno zidati pekarno pod zemljo, ni bilo dovoljeno.

Vedno zopet pridejo mojstri z izgovorom, da le delavce zahteva jutraj sveže pecivo, kar pa nikakor ne odgovarja resnici. Mnogo bi lahko navedli o posameznih pekarnah, vendar za naj danes zadostuje navedeno. Mi pekovski pomočniki zahtevamo, da smo ravno tako državljani in davkoplačevalci, da se enkrat v pekovski obrti napravi red, na g. velikega župana pa apeliramo, da pri izdaji nove uredbe upošteva naše upravičene zahteve, ki se glase:

»Proč z nočnim delom v pekarnah.«

Pred nekaj dnevi se je vršila pri velikem županu anketa, katera je imela namen, izdelati nekaj osnutke za bodočo naredbo o odpiranju in zapiranju pekovskih obratov, katera v kratkem izide. Za pekavske pomočnike so bili navzoči sodr. Rakuša in Bratuša, za Del. zbornico sodrug Čeh. Mojstri so zastopali g. Horvat, Robaus iz Maribora, Janič iz Celja in Lozinšek iz Ptuj. Iz debate je bilo razvidno, da so **mojstri za popolno odpravo nočnega počitka**, tako, da naj pomočnik spet postane suženj noči. Če se jim bo nakana posrečila, je seveda drugo vprašanje. Zastopniki pomočnikov so stvarno zastopali interese delavstva in upajmo, da se bodo njih upravičene želje pri izdelavanju naredbe tudi upoštevale. Glede nedeljskega počitka sta si bila oba tabora, razen g. Lozinška iz Ptuj, edina v tem, da naj nedeljski počitek za pekovski obrt ostane. Nadejamo se, da gospod veliki župan ne bo delal v naredbi razlike, ampak bo za celo mariborsko oblast izdala enaka naredba.

Desetletna huda borba za nedeljski počitek ni bila zastonj, tega se naj pekovski pomočniki zavedajo, kajti le potom dobrih močnih organizacij se bodo dosegli uspehi.

HOTELSKI, KAVARNIŠKI IN GOSTILNIŠKI USLUZBENCI.

Naše zahteve.

Na protestnem sestanku hotelskih, kavarniških in gostilniških uslužbencev v Ljubljani, ki se je vršil dne 22. avgusta t. l. v palači Delavske zbornice za Slovenijo, smo vsi uslužbenci hotelskih, kavarniških in gostilniških obratov energično protestirali proti trditvi funkcionarjev gostilničarske zdruge, češ, da imamo dovolj prostega časa. Prostejša časa mi do danes sploh še poznali nismo. Delati moramo vsi v naši stroki po

vpredno 16—18 ur, ali ne, kakor je g. referent za Slovenijo v Beogradu poročal, da smo mi uslužbenci do danes delali, kakor zidarji. Mi konstatiramo lahko vsak dan, da delamo 16—18 ur in še hujše je naše delo, ker smo in moramo biti ves dan vsakomur na razpolago in nismo dobili za naše delo nobenega plačila. Naši delodajalci zahtevajo na svojem kongresu, da se nam da čim daljši delovni čas ali pa da se nas postavi celo izven tega zakona. Delodajalci vedo dobro, kako trpi natakari, kuharji, ki stoje po ves dan pri vročem štedilniku in tudi drugo osobe, katero dela od jutra do večera. Naše plače pa se take niso, da bi se lahko živelo. Natakari imajo najvišjo plačo 500 Din na mesec, služkinje pa do 250 Din. To so plače za berače, ne pa za osebe, ki mora nekaj reprezentirati in vsaki gospodi, ki pride, iti na roko in ji takorekoč dvoriti. Seveda, miloščina, katero imamo, to je tisti »Trinkgeld«, bi po mislih naših gospodarjev moral zadostovati, in moral biti celo dovolj še za frak, smoking, belo perilo itd. Vse to naj bo iz »miloščine«. Kje je pa tedaj še hrana? Plačilni natakari nimajo pa nobene plače in morajo plačevati gospodarju še 1% odškodnine, če se kaj pobije ali zgubi. Tako morajo plačilni natakari nositi odgovornost še za inventar, poleg tega pa morajo polagati tudi kavcije in to zahtevajo še večjo, kakor pa je prometa. Plačilni morajo garantirati za predmete in vse stvari, katerih sploh ne vidijo in ki se nosijo po vsej hiši. Takšne so te naše službe, lahke in neodgovorne. Čudimo se že, da naši delodajalci ne zahtevajo, da bi jim mi še plačali, da jim smemo še garati.

V zimskem času, ko so zabave povsod, takrat ne sme poznati natakari nič delovnega časa! Pa ko bi bil za to vsaj plačan! Niti hrane ne dobi! Zvečer streči do pozne ure, zjutraj pa mora biti zopet vse v redu.

Končno so uslužbenci na sestanku prečitali dve resoluciji, kateri naj se pošljeta Ministrstvu za socialno politiko in Delavski zbornici za Slovenijo s pozivom, da zahtevamo, da se na to panogo delavstva še posebej pazi, ker se ga svojevrstno izkorišča.

Zato zahtevamo, da se:

1. Vsled velike nezaposlenosti v hotelskih, kavarniških in gostilniških obratih uredi delovni čas pomožnega osobja tako, da traja 8 ur dnevno. Kjer so pa naši obrati odprti 16 ali še več ur dnevno, naj se upeljete dve, oziroma tri izmene osobja.

2. V smislu zakona o zaščiti delavcev §§ 17, 18, 19 in 20, naj se zaposlitev mladotletnih in ženskih delovnih moči zabrani.

3. Pomožnemu osobju, zaposlenemu v omenjenih podjetjih, naj se zasluaga vsak teden 36 ur nepretrganega počitka.

H koncu omenjamo, da se naj vsi, ki še niso organizirani v organizacijah hotelskih, kavarniških in gostilniških uslužbencev, organizirajo, da bodo naše zahteve mogočne.

RAZNO.

Važno za obratne delavske zaupnike.

Ministrstvo notranjih del je odredilo, da se morajo prijavljati pristojnim oblastvom po čl. 5. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi tudi vsi skupni sestanki delavskih in nameščenskih zaupnikov, ki se vrše v smislu veljavnega poslovnika o delovanju teh zaupnikov. Priporočamo, da se zaupniki tega strogo drže, ker bi sicer utegnili imeti neprijetnosti.

Ameriški konzulat v Zagrebu je sprejel

uradno zahtevalo od ministrstva za zunanje zadeve v Washingtonu glede novih bankovcev (dolarjev) Zedinjenih držav.

Ministrstvo zatrjuje, da bodo stari bankovci veljali še naprej in želi, da se to objavi.

Radi tega objavljamo to službeno poročilo ameriške vlade in opozarjamo, da naj nikdo, ki ima slučajno kak dolar, ne naseda špekulantom, ki širijo okrog vesti, češ, stari bankovci se po 5 mesecih ne bodo več sprejemali.

Septemberska številka »Snage«.

ilustrirana delavskega časopisa za kulturo in šport, je izšla. Ima 12 lepih slik in dobre članke, ki so jih spisali Jovan Cvijič, s. Ponjgrajč in s. Rajkovič. Bogata je rubrika »Delavsko kulturno in športno življenje«. »Snaga« izhaja vsak mesec na 16 straneh in stane 9 Din za tri mesece. Naslov: »Snaga«, poštini predal 181, Sarajevo. Priporočamo!

Deveta številka »Svobode« je izšla.

Ta številka je zelo zanimiva. Sodrugi, čitajte posebno satirčno povestico Angela Cerkvenika: »Nekulturno ljudstvo«. Nasmejali se boste prav pristrčno in videli v nji veliko resnice. Članek: »Kako si je človek ustvaril boga«, je velezanimiva razlaga, kako so nastali bogovi. Članek Ernst Untermaņa: »Jack London kakor sem ga jaz poznal«. Vam pove o pisatelju »Železne pete«. Ernst Untermaņa je namreč tisti glavni junak, ki nastopa v »Železni peti«. Poleg tega so še druge zanimive razprave in lepe slike.

Sodrugi, bodite člani »Svobode« in tedaj boste dobivali mesečnik »Svoboda« zastonj.

IVAN SAX

obleke domačega izdelka

LJUBLJANA

MESTNI TRG ŠTEV. 14